

СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Kranian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879

Permitted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

ПОДПЛАТА	SUBSCRIPTION RATES
\$10.00 One year	\$10.00
5.00 Six months	5.25
2.75 Three months	2.75

В кожну змітку адресу платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріали.

Адреса: "СВОБОДА", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПО БЕНКЕТІ І ЛЮБИ РОЗМОВИ

"Слова і кулі", "Слова і діла", "Мир, але за яку ціну?" — ось наголоси статей трьох южорських газет, що забрали слово в справі "мирового братання", яке було в Москві характеристичною прикметою повоєнного святкування роковин більшовицької революції. Головний промовець, совєтський міністр оборони, маршал Булганін, майже не гавкав Америку, а тільки підкреслював, що Совєти — за мир. Та найважливіше не те, що діялось і говорилось під час парадів на Червоній площі, але те, що відбувалось цінніше, під час дипломатичного прийняття, коли велись інтимні розмови, такі, як між совєтським прем'єром Маленковим і Боленом, американським амбасадором. Уже те, що Маленков не мав досі можливості прийняти Болена офіційно, хоч він є в Москві амбасадором З'єднених Держав, це від квітня 1953 року, а тепер говорять з ним аж 45 хвилин, може виглядати декому на справжню сенсацію, яка заповідає якусь справжню зміну в совєтській закордонній політиці. До того ж Маленков виявив ще окреме зацікавлення американським конгресом, який прибув саме тоді до Москви і якого запрошено на цей бенкет. Це — Віктор Віккерш, демократ з Оклахоми, що розмовляв з Маленковим при допомозі перекладача. Болен говорив з Маленковим по-російськи. Віккерш заявив представникам преси, що Маленков просив передати З'єднаним Державам: "Ми хочемо спільно жити і працювати і бути спільними приятелями на віки вічні". Не менше цікавим є слова американського амбасадора Болена про совєтського міністра закордонних справ Молотова як "найбільш досвідченого дипломата у цій кімнаті", сполучені з запрошенням Молотова прибути до Вашингтону.

Очі іслівні сцени відбувалися в Москві мало що не в той самий час, коли на Далекому Сході совєтські військовики зістріляли американський бомбовик, що летів над японською територією. Як знаємо, один з американських летунів так втратив при цьому своє життя. Для Кремлю життя одної людини є нічим, але американський нарід думає про ці речі інакше. Звідси й таке обурення з приводу совєтського нападу на американський літак. Звідси й такі наголоси в американських газетах, що заздують "мировий" бенкет у Москві, як "слова і кулі".

Солодкі заяви Маленкова про "літчу" приязнь з З'єднаними Державами вважають американські газети прямо "глузуванням" і "заввагою" у світлі такого факту, як "скандальне порушення міжнародного права", якого допускаються Совєти, що "ї тепер, зістрілявши американський літак над японськими водами, де не стало його алада. Таке читася в "Нью Йорк Геральд Трибун" і в інших американських газетах, які це перестерігають, що під зрадливою "мировою маскою" Кремлю криється цілком певно якісь нові ліха.

Не менше цікаві заваги проф. Артура Е. Адамса з Міннігону про різні "спігунські відтінки Маленкова", яких повно в совєтській пресі і які друкувались під час "мирових кампаній" Кремлю і далі друкувались. Всі ці оповідання звернені головню проти З'єднаних Держав, як центру шпигунської, протисовєтської акції в цілому світі. Між тим оповіданнями проф. Адамса задує і про заяву українського скитальця Йосипа Крутія, що вернувся "на родину" і розповів у московській "Правді", "про українських провідників" на Заході, як вони "продають себе на службу чужинським розвідним агенціям і на їх наказ організують шпівонаж, терор та саботаж в Україні". Те, що на Заході є мільйони відкритих "з Росії", бенкетять Кремль, пише проф. Адамс, і саме тому треба Кремлю за всяку ціну мати хоч декого з тих утікачів, щоб складала такі заяви, як Крутія і щоб цим можна було дурити вітків, що їм, морав, як і Крутія, нічого злого не станеться, могли повернути до Совєтів.

З того, як відгукнулася американська преса на заяву Маленкова про "літчу" приязнь між ЗДА та Совєтським Союзом, чи з того, що пише проф. Адамс, можна висловити, що цим разом не піде Кремлю так легко з "мировою пропагандою". У кожному разі треба було "діл", а не "світ". Але яких справжніх діл можна надіятися з Кремлю, коли думати про якийсь людський мир у світі? Проте дійсність така, що їх надіються, навіть та, як Черчил, Мендес-Франс, чи Айзенгавер!

СТРАХ ПЕРЕД АРМІЄЮ, ЯКОЇ НЕМА

Останній виступ західнонімецького канцлера Аденауера був обрахований на те, щоб розвіяти серед поважної частини західних альянтів страх перед відродженням німецького милітаризму. А під милітаризмом треба розуміти такий сильний вплив військової верхівки на державну політику, коли і господарська і закордонна політика держави підпорядковується планувальню армійського штабу й амбіціям генералів.

Небезпечний прецедент створює історія двох німецьких армій: кайзерівської "райхсвер" і республікансько-веймарської та гітлерівського "вермахту". Тепер нова німецька армія має називатися "штрайкрэфте" — збройні сили. Їх ще нема, їх пошко плунуть, а Паризькі протоколи, що дають формальний дозвіл від Заходу творити їх — знаходяться щойно у вступній передатній фазі стадії і перед весною наступного року це не передуть складної ратифікаційної процедури в семи західно-європейських державах. Раніше, як за три роки не буде також поставлена на ноги та нова західнонімецька армія, яка розпоряджатиме тоді лише першою резервою. Все одно, вже тепер не тільки Совєти бояться тієї нової сили. Не лише москалі, поляки, чехи, французи, бельгійці і голландці знають з власного найтрагічнішого досвіду, яку гіршу силу являє собою німецька армія — не тільки найвищою бойовою вартістю воєнка й старшини, але знаменитою військовою організаційною машинною, що в найближчій гармонії співпрацює з машинами харчового забезпечення армії і цивільного населення, комунаційних засобів і — що найважливіше — морально всього населення і всього війська. І тому навіть всі ті, які знають, що це ненормальний стан, щоб посеред озброєної Європи існувала обеззброєна Німеччина, всі ті, які розуміють вартість німецької армії на спільному фронті всіх інших армій НАТО, — відчувають неспокій на думку про можливість повторення Європи знову тієї нової сили, яка викликає такі прикри ремінісценції з недавнього минулого.

Слова Аденауера, як державного мужа, і його успіхи в практичній політиці полягають в тому, що він завжди ставить справу руба, одверто, вказуючи на проблему не тільки винишнього, але й завітнішого дня. Ліквідація середньо-європейської пустки, яка існує в неозброєній Німеччині — це проблема на нині, — але асекюрація перед відродженням милітаризму, що може народитися аж після того, як армія вже буде існувати й шукати своє місце в державному механізмі — це проблема на завтра. Аденауер вважає, що у проблему розв'язється, коли армія буде не "державною держави", себто буде не відірвано від всього іншого державного апарату, а найтісніше з тим апаратом зієсною. Це можна буде досягнути, моваля, тоді, коли армія підлягатиме не тільки своєму військовому командуванню,

але передусім урядові й парламенту. Отже не військові мають бути вирішним чинником в армії, а цивільні. Аденауер заявив це — своїм завчасом — цілком ясно, без ніяких серпанків: щоб старшинський корпус не віддавався омані, що він буде в такій мірі незалежний від цивільного політичного світу, в якій незалежне було старшинство у вермахті, чи райхсвері, бо зі штрайкрэфтами справа виглядатиме зовсім інакше.

Очевидно, що легко так сказати, а трудніше виконати. І за райхсвер і за вермахту було так, що військовий бюджет залежав від волі парламентаристів. Чи у військовому міністерстві сиділи люди в цивільному, чи військового одизи, воно не дуже грас роллю: адміністративні справи могли ладити цивільні, але, коли річ в найменшій мірі заторкує факове знання, хоч би навіть з ділянці самої організації армії, то все одно мусять ладити справу члени або дієвої армії, або армійського резерву, резерви старшини, які це бувало по всіх міністерствах військових справ у всьому світі. За Веймарської Республіки найвищим командуванням вермахту був президент, себто теоретично цивільна особа. У практиці був ним маршал Гінденбург, а потім — гефратер Гітлер. У внутрішній справі армії все одио парламент в розумінні окремих послів не може інтегрувати, а коли б захотів, то прийшло б негайно до конфлікту, бо таке втручання безумовно грозило б захитанням внутрішньої дисципліни в армії і такого не було в ні одній країні світу. Отже як у практиці виглядає підпорядкування армії цивільним політикам — виглядає в найближчому чаі. Можна глибоко сумніватися, що німці захочуть наслідувати приклад Совєтів і вводити установи політкомів, хоч би навіть в даному випадку ті політкоми мали стежити за демократичністю світогляду старшинського корпусу.

Піскищо майбутню західнонімецьку армію репрезентує так цивільна особа — "герр" Теодор Вільям Вайтман, який фактично "Нью Йорк Таймсу" Гаскон Болдвін слушно зауважує, що коли тільки на чолі командного складу стане генерал Людвіг Круель, колишній заступник командувача африканського панцерного корпусу маршала Роммеля, чи якийсь інший німецький генерал з високим стажем, то все одио всі будуть говорити про нього, а не про пана Вільяма. І тепер Вільям і весь західнонімецький уряд з Аденауером включно небагато віділя б у своїх політичних й організаційних підготовчих заходах для створення штрайкрэфте, коли б не йшли рука-в-руку з елітою колишнього вермахту, яка очолює німецькі комбатантські організації, що в свою чергу покликані до життя величчю видавництва, плекають військові традиції і паралізують дефіцитичні й пафистичні настрої, зроджені з погрому Третього Райху та пізнішої комуністичної пропаганди. Ось, наприклад, у невеличкій, але знаменито зрадоюваній кни-

І. Васильшин
УКРАЇНСЬКИЙ ШПИТАЛЬ У НЬО ЙОРКУ

Мабуть усі ми згодні в тому, що український шпиталь нам потрібний. Чи існують у нас передумови до його створення? Мабуть кого і масою обслужити в майбутньому українському шпиталі. Треба тільки придбати будинок і відповідно його обладнати. Іншими словами, справа зводиться до збирання певної суми грошей, необхідної на купівлю будинку і внутрішнього обладнання.

Треба відразу сказати собі правду, що тут дрібними доброчесними датами не обійдеться. Шпиталь — справа поважна і коштовна. Не на швидко подавати тут докладний кошторис. Це зроблять покликані до того фахівці. А тим часом мабуть не дуже помилували, коли — числячи згубою — приймемо, що для реалізації нашого задуму потрібно буде один мільйон доларів.

Чи спроможні ми зібрати таку суму?

Це залежатиме не від когось і не від "обставин", а лише від нас самих. Ось перед мільйонним українцем в ЗДА поставлено завдання виплатити до каси УКК національну вкладку за один рік в сумі 250 тисяч доларів. Чи це завдання може знайти таке? Куди там! Смішно легке: хай би мільйон українців зложив по квдорі на один рік (50 тижнів) по 2 долари тижнево. І коли б навіть усі користали з цієї останньої можливості, все ж протягом одного року ми мали б мільйон доларів.

Безумовно збудувати громадянський установа, як на добре діло дати і значно більше. Не сумніваємося, що тут — як завжди — блиснуть прикладом наші, правда нечисленні, меценати, а за ними підуть і інші, краще ситуовані громадяни, бізнесмени, лікарі, інженери. Може й наші братські союзи знайдуть ясьясь правні можливості для допомоги цьому ділу своїми капіталами, бо ж рятівники здоров'я і продовжувачі життя лежать і в їхньому інтересі. А тоді справа піде і легше і краще.

Виходить, що й придбання фонду на створення шпиталю не лежить поза рямками наших спроможностей.

Цілком згідно з цією справою, що воно не піде так легко і гладко, як не виходить у нас на папері. Безумовно тут знайдемо різні непереходні клопоти і труднощі, які треба буде подолати. Але — лише борючись — зможемо "жити", а тому не гаємо часу і беремося до діла!

Практично уявляємо собі що акцію так:

1. Інформаційно повинно виступити Українське Лікарське Товариство. На його пропозицію Комітет Об'єднаних Українських Організацій міста Нью Йорку скличе призначене цій справі засідання, на яке запросять бодай по двох представників кожної організації, а крім них — репрезентів українських Церков, братських союзів і інших економічних установ, представників преси, керівників радіопрограм, видатних бізнесменів та представників організації з інших місцевостей метрополітальної округи. Після обговорення цієї справи повинен бути обраний громадський комітет для створення шпиталю.

До цього Комітету повинні увійти найбільш активні, ав-

„ПАРЛЯМЕНТ“ СОВЕТСЬКОГО ЗРАЗНА

Недавно відбулися в совєтській зоні Німеччини „вибори“, а невідомо збереться другий з черги „парламент“, який складатиметься з 420 „послів“. В цьому новому „парламенті“ новиною буде те, що не буде в ньому ніяких політичних партій чи фракцій. Натомість „представників народу“ поділено на групи за званнями: 189 службовців, 60 інтелектуальних працівників, 58 селян з кооперативних (читай: колгоспних) господарств, 56 промислових робітників, 20 ремісників, 15 вуглекопів, 8 політиків, 2 священників і 12 „інших“.

Але поки збереться цей „парламент“ на свої перші наради, не від речі буде поглянути хоч би побіжно на історію першого „парламенту“: 45 послів зложили свої мандати, або були до цього призовані, 15 втекло до Західної Німеччини а 9 заарештувала ССД (східнонімецьке МГБ). Розуміється, що при вишарпуванні послів не було мови про посольську недотриманість. Майже всі вони пропали безслідно.

А тепер вирішав питання: яку силу являє собою такий „парламент“? На це питання дає відповідь факт, що посол Дікманс хотів з певної групи послів створити опозиційну партію (в першому „парламенті“) і провадити хоч део незалежну політику. Та ледве вступив він до висловити, як шеф совєтської адміністрації, генерал Чуйков, закликав його до себе, відповідно „по-

торитетні й впливові одиниці, які негайно розпочнуть всебічну акцію для якнайскоршого здійснення цього нашого великого плану. Найперші завдання Комітету будуть такі:

1. Оформитися з правового боку згідно з зобов'язуваннями законами; 2. Порозумітися з нашими Совєтським Духовенством, щоб вони кожної неділі і кожного свята заохочували вірних до сповнення цього братолобного обов'язку, аж доки наша мета не буде досягнута; 3. Подбати, щоб справа створення шпиталю не виходила за межі громадської преси; 4. Подбати, щоб ця справа була обговорювана на кожній українській радіо програмі; 5. Договорюватися з усіма нашими товариствами й організаціями, щоб вони в якнайскоршому часі віддали їй свої членими наради, присвячені цій справі; 6. Постаратися, щоб у всіх наших інституціях, підприємствах і приватних офісах появлялися на видному місці заклики виконати наш обов'язок і пущити для добровільних датків на організаційні потреби; 7. Видати якнайшвидше відповідні листівки, які не тільки допоможуть спопуляризувати справу, але й принесуть деякий дохід на організаційні витрати; 8. Вилучити на всі наші товариства й організації, щоб вони влаштували по одній імпрезі, дохід з якої був би призначений на ту саму ціль; 9. Поділитись територію метрополітальної округи на райони і приділити їм відповідним та енергійним громадянам-опікунам, які стануть

(Закінчення на стор. 3-й)

Останній Женевський

У НІМЕЦЬКОМУ ПОЛОНІ

(3)

Харчування в Ліманові, у порівнянні до Нового Санчу, значно погіршало. Правда, у перші дні ми одержували один німецький військовий хліб на чоловіка, каву разово і ввечері та густу зупу на обід. Однак минав тиждень і ми одержували вже один хліб на два, три, чотири, а то й більше осіб на день. Дітми виправдувалися тим, що, мовля, поспуваємо до того, що ми не додотавимо до цього кількості хліба. Там часом у Ліманові з'являлися якісь польські комітети, який став допомагати полоненим харчами. Дізнавшись, що між полоненими є й українці, комітет пообіцяв нам до команди табору, щоб їхню допомогу розділяти тільки між поляків. Їм на це не погодилися, і комітет здержав допомогу цілком. Нехай, мовля, не терпіть „наші родичі“, але жодяй не користають з нашої

тіше чулися такі розмови серед нашої групи: „Як же це так? Українці не провадять війни з німцями, перейшли до них добровільно, а вони держать нас за дотам, нарівні з поляками?“

На цій роботі німці давали добрий харч: по кілограмові військового хліба і фунтовий, теж військового, м'ясиї консерви на чоловіка.

На роботу й з роботи нас провадили двоє озброєних вартів. Вони звичайно цілий день крутились коло двора, біля двір та жінок, а ми копали картоплю майже без нагляду, у другому відділі лану, віддаленому до добрий кілометр від двора. За яких 250 метрів від нас тягнувся ліс, отже якби хто з нас хотів, то легко міг би тікати. Але ми не робили цього з двох причин: поперше тому, що майже кожен з нас походив з тих околиць, які зайняли совєти, про що ми вже докладно довідалися від робітників з двора; по-друге, попри двір та попри лану, де ми копали картоплю, вела дорога до Нового Санчу і нею кожного дня йшли польські полонені, яких німці звільняли. Отже пощо нам

утікати, думали ми, коли й нас незабаром звільнять. Зрештою і самі німці казали нам, що всіх українців віддасть незабаром до Кракова, де в Український Комітет, який видасть нам відповідні документи. І ми всі чекали на звільнення.

Серед нашої групи було пару хлопців з добрим голосом. Зокрема, гарні тенор мали один хлопець з Ярославщини, на прізвище, здається, Каміньський, який, як доводилося, студіює тепер в Римі Богослов'я, і один з Добромильщини, кандидат на сільського дяка. Ярославчанин зорганізував хор, який часто ввечері та в неділі і свята, коли ми не ходили на роботу, співом розважав нас невелике життя.

Після шести тижнів перебування в Ліманові, одного дня прийшов розпорядок: пакуватися, відійдимося. Варто ми говорили, що їдемо до Кракова, де нас, українців, звільнять. Та нас трох не застерожило недобір'я те, що з нами пакувались також поляки. Чого ж вони?

Роздали нам харчі на дорогу — по одному хлібу на

вій кисті маргарини на 25 чоловіка, — і повели на станцію. Загнали у закриті товарні вагони і повели. Ідемо добу, ідемо другу. Третю... Хоч, правда, їзда була дуже довільна, з частими довгими зупинками, аністопованням на бічних рейках та чеканням перед і за станціями, алеж до Кракова не так то далеко з Ліманови, за три доби повинні ми вже доїкати. А тим часом їдемо ще три доби, а Кракова як немає, так немає...

Під час цієї їзди, а перший раз у своєму житті зазнав, що таке справжній голод. Ті харчі, які нам видали на дорогу, ми з'їли за першу добу. Найдокументальніше дає себе відчуття цар-голод у перші дні добу після того, як ми з'їли останній наш хліб з маргарину. Ці перші 48 годин мели так хотілося їсти, так кружало в шлунку, так гуркотало в кишках, що, здавалося, не витримо. Хлопці по-сумили, змовили спершу пістуні, а далі й розмови, які на початку були дуже голосні. Кожен сидів тихо, старався не ворухитися, бо найменший рух викликав колючий біль у випорожненому

шлунку. На третю добу голод почав утихомирюватися, їсти хотілося щораз менше, натомість приходила байдужість. Це пізніше мені здавалося, що я зовсім не голодний, тільки голова стала дуже важкою і дуже хотілося спати.

На території Німеччини наш поїзд їхав ще повільніше. Він ще частіше зупинявся, ще довше зупинявся на бічних рейках і ще довше чекав на в'їзд перед станціями. На восьмий чи дев'ятий день поїзд зупинився на якийсь більший станції і жини з червоного хреста дали нам підкріпитися. Кожен з нас одержав кувал забіленої кави і кусок білого хліба з мармеладом. Далі їзда стала для нас легшою. Два, а іноді й три рази на день ми одержували теплу траву, а частіше хліб з кавою. Ми знова віджили, підбадьорилися. Знов почалися розмови, повеселілися. Щойно жоді й зрбували, якою білогородною тиєтунією є міжнародний червоний хрест.

Про те, як докладно німці були приготувані до війни, свідчить хоч би такий факт: уздовж „штреків“, якою їхав

Нестор

Нестор

Нестор

Нестор

Нестор

Нестор

Нестор

Нестор

Нестор

Нестор

Нестор

Нестор

Нестор

Нестор

Нестор

MISCELLANEOUS

**ПЕРШОКЛЮЧНИ
НАПРАВИ**
І ПЕРЕРІБКИ ДОМІВ
Телефонуйте!
MR. R. ANDERSON
Orange 5-8093
Lambert 8-8865
Гарантия виконання — смел-
ти за вгодом.

ЧИ РОБИТЕ

Цей гарний готель спеціалізується у наданні всього та інших суспільних нагод.

Величезна зала
Вигідні фотелі
Смачно меню

Досвідчена обслуга звертат уагу на кожні подробиці.

Phone Banquet Dept. EL 5-7300

**BEEKMAN TOWER
HOTEL**

A smart convenient location in
exclusive Beekman Hill section.
40th ST. and 1st AVE., N.Y.C.

**ПРО ПЕРВИ ТА БОЛІ
й терпіння мускулів**

травляти свої нерви, які вкотре
реулає вас; якщо ви наліпи божевіль-
них від нещасних болів му-
жуків; якщо на дали би все,
що дістати поміч проти тих бо-
лів і мук, які роблять вас набо-
лом, — то починається і послу-
га, — дещо про лік АНТРО.
Після всіх заходжень вказує-
ть, що та чудесна явища швид-
ко обслуговує. Відомі від різних пер-
сонних некуди, як заповнення згля-
дом між іншими, плечей, рук
ігрі, або від повнагальних му-
жуків. Користувачі заховлено
наслідуються про знамениту
ліку, яку вони дістали, інколи
від першого невеликого дозу-
вання.

Не терпіть даром другий день.
Портрету, тільки спробуйте АН-
ТРО. Можете легко дістати
цей лік поштою, написавши до
GENSLV CO., Dept. 13, Box 415,
Peekskill, N. Y. Щоб мати пев-
ності, нашіть своє прізвисько
і адресу друкуванням письмом
за обертю конверта. Отримайте
достатньо скільки відворот-
ного поштою, за яку заплатите
поштовою тільки \$3.00 плюс
COD оплати. Зробіть це тепер,
інакше можете ще дістати АНТРО.

Адреса

Lytwyn & Lytwyn
UKRAINIAN
FUNERAL DIRECTORS

AIR CONDITIONED
Обслуга Щира і Чесна
Our Services Are Available
Anywhere in New Jersey
801 SPRINGFIELD AVENUE
IRVINGTON, N. J.
NEWARK, N. J.
ESsex 5-5555

HAMM & STENTI
NEW JERSEY
Ціна приступна для всіх
Обслуговує мешканців і найкраща
У випадку саунти в родині
Ключі як в день так
і вночі:
JOHN
KOWALCHUK
129 GRAND STREET,
cor. Warren Street,
JERSEY CITY 2, N. J.
Tel. HENDERSON 4-5131

Обслуживает все виды и категории
ЦЕНА ПРЕИМУЩЕСТВА
JOHN BUNKO
Licensed Undertaker
& Embalmer
437 EAST 5th STREET
New York City
REASONABLE PRICES
Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕТРО ЯРЕМА
УКР. ПОГРЕБНИК
Занимается похоронами
В BRONX, BROOKLYN, NEW
YORK I OKOLICIE
Контрольована температура.
Модерна калитва
до ужикну даром.
PETER JAREMA
129 EAST 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: ORchard 4-2568